Nr 14

Kulturutskottets betänkande i anledning av propositionen 1973: 1 i vad avser anslag för budgetåret 1973/74 till folkbildningsverksamhet jämte motioner.

1. **Bidrag till hemgårdsrörelsen.** Kungl. Maj:t har i propositionen 1973: 1 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkten B 51 (s. 120) föreslagit riksdagen att till Bidrag till hemgårdsrörelsen för budgetåret 1973/74 anvisa ett anslag av 225 000 kr.

Motioner

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna

1973: 672 av herr Björk i Gävle m. fl. (c, fp) vari hemställs att riksdagen beslutar att anslaget Bidrag till hemgårdsrörelsen för budgetåret 1973/74 höjs till 275 000 kr.,

1973: 1247 av fru Ryding m. fl. (vpk) vari hemställs att riksdagen beslutar att till Bidrag till hemgårdsrörelsen (utbildningsdepartementet B 51) för budgetåret 1973/74 anvisa ett anslag av 275 000 kr.

Utskottet

Bidraget till Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar för förbundets centrala verksamhet och ledarutbildning har utgått med samma belopp sedan budgetåret 1970/71. I likhet med motionärerna anser utskottet att övervägande skäl nu talar för en uppräkning i överensstämmelse med vad skolöverstyrelsen föreslagit, dvs. med 50 000 kr. Utskottet tillstyrker därför motionerna 1973: 672 och 1973: 1247 och hemställer

att riksdagen i anledning av propositionen 1973: 1 och med bifall till motionerna 1973: 672 och 1973: 1247 till *Bidrag till hemgårdsrörelsen* för budgetåret 1973/74 anvisar ett anslag av 275 000 kr.

2. **Bidrag till folkbibliotek.** Kungl. Maj:t har under punkten B 52 (s. 120—124) föreslagit riksdagen att till Bidrag till folkbibliotek för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 5 844 000 kr.

Motion

I motionen 1973: 1252 av herr Sundman (c) och fröken Eliasson (c) hemställs att riksdagen till Bidrag till folkbibliotek för budgetåret

1973/74 anvisar ett reservationsanslag av 6 344 000 kr.

Motionärerna uttalar att anslagsberäkningen i propositionen innebär att skolöverstyrelsen i realiteten får reducerade möjligheter att möta olika, i motionen omnämnda ökande krav på standardhöjande statliga punktinsatser. Folkbiblioteksverksamheten är visserligen i princip en klart primärkommunal uppgift, men motionärerna anser att statliga insatser är nödvändiga för att bemästra den regionala eller lokala ojämlikhet som sammanhänger med svårigheterna för befolkningsmässigt små kommuner med stor ytvidd att upprätthålla en tillfredsställande biblioteksservice inte bara i tätorter utan inom hela kommunen. Detta motiverar en höjning av anslaget med 500 000 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag.

Propositionen

Det direkta stödet till folkbiblioteken har sedan budgetåret 1965/66 formen av bidrag till utvecklingsverksamhet. Stödet utgår dels som bidrag till utvecklingsarbete vid folkbibliotek under en femårsperiod enligt en av respektive kommun uppgjord och av skolöverstyrelsen godkänd plan, dels som s. k. punktbidrag till särskilda lokala initiativ. Totalt har 25 kommuner erhållit bidrag till utvecklingsarbete av förutnämnda slag. Av dessa har 13 vid utgången av år 1972 hunnit avsluta sin utvecklingsperiod med statligt bidrag. Några nya kommuner som erhåller denna form av utvecklingsbidrag har inte tillkommit sedan år 1970. Vid utgången av år 1974 kommer alla berörda kommuner att ha avslutat den statsbidragsstödda utvecklingsperioden.

Som tidigare uttalats (prop. 1971: 1, bil. 10, s. 103 och prop. 1972: 1, bil. 10, s. 108) bör det direkta statliga stödet till folkbiblioteken i ökad utsträckning få formen av tillfälliga punktinsatser. Denna bidragsform ger möjligheter att stödja genomförandet av mindre projekt som kan vara av avgörande betydelse för biblioteksverksamheten främst i de små kommunerna. De erfarenheter som vunnits vid utvecklingsarbetet i olika typer av kommuner bör genom information och rådgivning från skolöverstyrelsen komma hela folkbiblioteksväsendet till del.

Anslaget föreslås i propositionen sänkt med 480 000 kr., vilket sammanhänger med att antalet kommuner som erhåller bidrag enligt femåriga utvecklingsplaner kommer att ytterligare minska, varigenom vissa bidragsmedel frigörs. Vad gäller användningen av de till utvecklingsverksamhet m. m. beräknade anslagsmedlen betonas i propositionen särskilt invandrar- och glesbygdsproblemen i fråga om litteraturförsörjningen.

Utskottet

Anslagsberäkningen i propositionen innebär att skolöverstyrelsen nästa budgetår kommer att disponera ett större belopp till punktinsatser

än innevarande år. Vid anslagsavvägningen har det förutsatts att 500 000 kr. skall kunna disponeras till förbättringar i fråga om litteraturförsörjningen för invandrare och att fördelningen av övriga medel för punktbidrag bör ske med särskild hänsyn till glesbygdens problem. Utskottet ansluter sig till den bedömning i anslagsfrågan som gjorts i propositionen och avstyrker därför yrkandet i motionen 1973: 1252 om en ökning av den i propositionen föreslagna medelsanvisningen med 500 000 kr.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

att riksdagen med bifall till propositionen 1973: 1 och med avslag på motionen 1973: 1252 till *Bidrag till folkbibliotek* för budgetåret 1973/74 anvisar ett reservationsanslag av 5 844 000 kr.

3. **Bidrag till föreläsningsverksamhet m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkten B 53 (s. 124—127) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till föreläsningsverksamhet m. m.* för budgetåret 1973/74 anvisar ett anslag av 2 790 000 kr.

4. **Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkten B 54 (s. 127—128) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder* för budgetåret 1973/74 anvisar ett reservationsanslag av 500 000 kr.

5. **Bidrag till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.** Kungl. Maj:t har under punkten B 55 (s. 128—129) föreslagit riksdagen att till Bidrag till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 1 686 000 kr.

I motionen 1973: 909 av herr Westberg i Ljusdal (fp) hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen beslutar att höja anslaget Bidrag till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning med 348 000 kr. till sammanlagt 2 034 000 kr.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit en höjning av anslaget med 423 000 kr., varav större delen motiveras med automatiska kostnadsökningar. Förslaget i propositionen innebär en höjning med 75 000 kr.

Utskottet. Med hänsyn till den återhållsamhet i fråga om utgiftsökningar som i dagens läge är ofrånkomlig anser sig utskottet inte

kunna tillstyrka någon höjning av detta anslag utöver vad som föreslagits i propositionen. Utskottet avstyrker alltså motionen 1973: 909 såvitt nu är i fråga och hemställer

att riksdagen med bifall till propositionen 1973: 1 och med avslag på motionen 1973: 909 i denna del till *Bidrag till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning* för budgetåret 1973/74 anvisar ett reservationsanslag av 1 686 000 kr.

6. **Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.** Kungl. Maj:t har under punkten B 56 (s. 129—131) föreslagit riksdagen att till Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m. för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 2 742 000 kr.

Motioner

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna

1973: 454 av herr Wiklund i Stockholm m. fl. (fp, c, m) vari hemställs att riksdagen beslutar att under utbildningshuvudtiteln höja anslaget Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m. med 400 000 kr. till 3 142 000 kr., varigenom medlen till grundbidrag till nykterhetsorganisationerna kan höjas med 200 000 kr. och anslaget till instruktörsbidrag med likaledes 200 000 kr., allt i enlighet med skolöverstyrelsens äskanden,

1973: 909 av herr Westberg i Ljusdal (fp) i vad avser hemställan att riksdagen beslutar höja anslaget Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m. med 400 000 kr. till sammanlagt 3 142 000 kr.,

1973: 1228 av herr Engkvist m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen till Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m. för budgetåret 1973/74 anvisar 2 942 000 kr.

Utskottet

Utskottet anser sig böra tillstyrka att anslaget med anledning av de förcliggande motionsyrkandena höjs med 200 000 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer

att riksdagen i anledning av propositionen 1973: 1 samt motionerna 1973: 454 och 1973: 909, sistnämnda motion i denna del, ävensom med bifall till motionen 1973: 1228 till *Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.* för budgetåret 1973/74 anvisar ett reservationsanslag av 2 942 000 kr.

7. **Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet.** Kungl. Maj:t har under punkten B 57 (s. 131—134) föreslagit riksdagen att till Bidrag till

de handikappades kulturella verksamhet för budgetåret 1973/74 anvisa att anslag av 4 515 000 kr.

Motioner

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna

1973: 678 av herr Hamrin m. fl. (fp, c) vari hemställs att riksdagen beslutar att för budgetåret 1973/74 anvisa 225 000 kr. för överföring av tidigare producerade talböcker till kassetter,

1973: 684 av herr Källstad m. fl. (fp, c) vari hemställs att riksdagen under utbildningsdepartementets huvudtitel, B 57 Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet för budgetåret 1973/74 anvisar ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 330 000 kr. förhöjt anslag till De blindas förening för biblioteksverksamhet och framställning av litteratur för synskadade högskolestuderande,

1973: 1229 av herrar Eriksson i Ulfsbyn (c) och Sundman (c) vari hemställs att riksdagen till Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet anvisar ett anslag av 4 815 000 kr.[1] för budgetåret 1973/74,

1973: 1239 av herr Lindkvist (s) och fröken Sandell (s) vari hemställs att riksdagen till Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet för budgetåret 1973/74 anvisar ett anslag av 4 635 000 kr.,

1973: 1241 av fru Marklund m. fl. (vpk) vari hemställs att riksdagen beviljar ett förslagsanslag till De blindas förening för budgetåret 1973/74 med dels 2 250 000 kr. till föreningens biblioteksverksamhet, dels 250 000 kr. till den av föreningen bedrivna studielitteraturverksamheten för synskadade studerande vid universitet och högskolor.

Propositionen

Förslaget i propositionen innebär en höjning av anslaget med 500 000 kr. och bygger på det underlag som framgår av följande sammanställning.

	1972/73	Beräknad ändring 1973/74	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
1. Bidrag till De blindas förening för biblioteksverksamhet	1 720 000	+ 805 000	+230 000
2. Framställning av studielitteratur för synskadade högskolestuderande	220 000		

[1] I en del av den tryckta upplagan av motionen har till följd av feltryck angivits 5 315 000 kr.

3. Konsulentverksamhet	450 000	+ 330 000	
4. Kurs- och studieverksamhet m. m.	1 032 000	+1 375 000	
5. Framställning av TRU-material för synskadade	30 000	of.	
6. Bidrag till framställning av blindskrifter vid Tomtebodaskolan	93 000	+ 51 000	
7. Framställning av lättläst litteratur	175 000	+ 200 000	+270 000
8. Bidrag till Föreningen Blinda barns utveckling	15 000	of.	
9. Tolkar för döva och tolkutbildning	240 000	+ 50 000	
10. Ersättning till televerket för avgiftsbefrielse för vissa blinda	40 000	— 10 000	
11. Litteraturservice för yrkesverksamma synskadade	—	+ 50 000	
	4 015 000	**+2 851 000**	**+500 000**

Utskottet

Som framgått av det föregående har skolöverstyrelsen för tillgodoseende av de ändamål som avses med förevarande anslag föreslagit en anslagshöjning med 2 851 000 kr., medan förslaget i propositionen innebär en höjning med endast 500 000 kr. I föreliggande motioner, nämligen 1973: 678, 1973: 684, 1973: 1229, 1973: 1239 och 1973: 1241, har föreslagits höjningar som i flertalet fall mer eller mindre uttryckligt knutits till något eller några av de ändamål som angivits i den i det föregående intagna sammanställningen.

Utskottet har blivit övertygat om önskvärdheten av en viss höjning av anslaget utöver förslaget i propositionen och föreslår för sin del att för tillgodoseende av ändamål som hör hemma under anslaget anvisas ett belopp av av 4 815 000 kr. Sammanlagt bör anslaget sålunda i jämförelse med innevarande års anslag höjas med 800 000 kr.

Det i motionen 1973: 1241 framförda förslaget att anslaget som nu är obetecknat skall få förslagsanslags natur avstyrks av utskottet.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1973: 1 och med avslag på motionen 1973: 1241 i denna del beslutar att ifrågakommande medelsanvisning till Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet skall ske i form av ett obetecknat anslag,
2. att riksdagen i anledning av propositionen 1973: 1 och motionerna 1973: 678, 1973: 684, 1973: 1229, 1973: 1239 och 1973: 1241, sistnämnda motion i vad gäller anslagsbeloppet, till *Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet* för budgetåret 1973/74 anvisar ett anslag av 4 815 000 kr.

Stockholm den 20 och 22 mars 1973

På kulturutskottets vägnar
HERBERT LARSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Larsson i Vänersborg (s), Björk i Göteborg (s), Källstad (fp), fru Sundström (s), herr Nilsson i Agnäs (m), fru Berglund (s), herrar Sundman (c), Zachrisson (s), Leander (s), fru Mogård (m), fru Ryding (vpk), fröken Eliasson (c), herrar Olsson i Kil (fp), Andersson i Örträsk (s) och Norrby i Gunnarskog (c), dock att vid punkten 6 herrar Green (s) och Nisser (m) var närvarande och herrar Björk i Göteborg (s) och Nilsson i Agnäs (m) frånvarande.

Reservationer

1. vid *punkten 2* (Bidrag till folkbibliotek) av herr Sundman (c), fröken Eliasson (c) och herr Norrby i Gunnarskog (c) som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

Som ovan nämnts föreslås i propositionen att anslaget sänks med 480 000 kr. vilket sammanhänger med att antalet kommuner som erhåller bidrag enligt femåriga utvecklingsplaner kommer att ytterligare minskas varigenom vissa bidragsmedel frigörs.

Beträffande de olika ändamål till vilka bidrag utgår från detta anslag beräknar Kungl. Maj:t en höjning av bidraget till biblioteksverksamhet för sjömän med 35 000 kr. Bidraget till utvecklingsverksamhet m. m. föreslås minskat med 515 000 kr. till totalt 3 185 000 kr. Av detta sistnämnda belopp är 1 310 000 kr. bundna enligt tidigare åtaganden som fleråriga utvecklingsbidrag och 620 000 kr. åtgår för att täcka kostnaderna för experter, information och övriga centrala åtgärder. Som bidrag för lokala initiativ, s. k. punktbidrag, återstår alltså ca 1 255 000 kr., varav enligt propositionen 500 000 kr. beräknas bli använda för att förbättra litteraturförsörjningen för invandrare. Bidrag för detta ändamål har hittills varit av ringa omfattning på grund av att begränsade medel stått till förfogande. Utskottet finner starka skäl tala för att invandrarnas tillgång till litteratur förbättras.

Propositionens förslag innebär emellertid att skolöverstyrelsen får försämrade möjligheter i jämförelse med innevarande budgetår att möta glesbygdskommunernas önskemål om statliga bidrag för anskaffande av bokbussar m. m. För att bibehålla bidragsnivån bör anslaget därför höjas med 150 000 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag.

Under åberopande av vad som ovan anförts hemställer utskottet

att riksdagen i anledning av propositionen 1973: 1 och motionen 1973: 1252 till *Bidrag till folkbibliotek* för budgetåret 1973/74 anvisar ett reservationsanslag av 5 994 000 kr.

2. vid *punkten 6* (Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.) av herrar Källstad (fp), Olsson i Kil (fp) och Nisser (m) som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

Förslaget i propositionen innebär ett oförändrat anslagsbelopp för budgetåret 1973/74. Detta kommer att medföra att nykterhetsorganisationerna med hänsyn till kostnadsstegringarna får stora svårigheter att bedriva sin verksamhet på oförändrad ambitionsnivå. I sin anslagsframställning för kommande budgetår har skolöverstyrelsen med hänvisning till kostnadsstegringarna begärt att grundbidraget till nykterhetsorganisationerna skall höjas med 200 000 kr. samt att anslaget till instruktörsbidrag skall höjas med samma belopp.

Utskottet vill för sin del understryka vikten av att nykterhetsorganisationerna, som gör betydande samhälleliga insatser, har tillräckliga ekonomiska resurser. Utskottet tillstyrker yrkandena i motionerna 1973: 454 och 1973: 909 om en höjning av anslaget med 400 000 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer

att riksdagen i anledning av propositionen 1973: 1 och motionen 1973: 1228 samt med bifall till motionerna 1973: 454 och 1973: 909, sistnämnda motion i denna del, till *Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.* för budgetåret 1973/74 anvisar ett reservationsanslag av 3 142 000 kr.

3. vid *punkten 7* (Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet) av herrar Larsson i Vänersborg (s), Björk i Göteborg (s), fru Sundström (s), fru Berglund (s), herrar Zachrisson (s), Leander (s) och Andersson i Örträsk (s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med »Utskottet har» och slutar med »800 000 kr.» bort ha följande lydelse:

Utskottet får erinra om att anslaget för innevarande budgetår höjts med 420 000 kr. och nu i propositionen föreslås höjt med ytterligare 500 000 kr. Mot den bakgrunden anser sig utskottet inte böra tillstyrka föreliggande motionsyrkanden om ytterligare höjningar. Anslaget bör alltså uppföras med det i propositionen föreslagna beloppet 4 515 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med bifall till propositionen 1973: 1 och med avslag å motionerna 1973: 678, 1973: 684, 1973: 1229, 1973: 1239 och 1973: 1241, sistnämnda motion i vad gäller anslagsbeloppet, till *Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet* för budgetåret 1973/74 anvisar ett anslag av 4 515 000 kr.

TRYCKERIBOLAGET IVAR HÆGGSTRÖM AB, STOCKHOLM 1973